

„Óvodásból iskolás”

A Juliannában nagy lehetőség, hogy a címben idézett versike által leírt folyamat intézményen belül megtörténhet. Ettől a nevelési évtől az óvoda-iskola átmenet terén tudatos szakmai együttműködésben dolgozunk az iskola és az óvoda pedagógusainak közösségében. Ebben a keretben volt tanítók és óvónők közötti megbeszélés, az iskolakóstolgotában részt vettek az óvó nénik, szerveztünk szülői értekezletet, amelyen az óvodapedagógus, a tanító és a pszichológus szemével is ráláthattunk a gyermek életének erre a fontos pillanatára. Ebben a cikkben szeretnénk közkinccsá tenni a legfontosabb tudnivalókat, gondolatokat a témában, hátha segíthetünk azoknak is ezzel, akik még előtte állnak a problémának vagy nem volt alkalmuk a szülői értekezletre eljönni, vagy esetleg nem a mi intézményünkbe járnak.

A gyermek Isten áldása, akit azonban csak egy időre kapunk. A nevelésről úgy is gondolkodhatunk, hogy akkor jó, ha egyre fogy, egyre kevésbé (egyre inkább átalakuló formában) van ránk szükség, ha a végén a gyermek a saját lábán álló, felelősségteljes életre képes felnőtté válik. Talán sokan emlékeznek még arra a pillanatra, amikor a gyermekük először állt meg egyedül a lábán – mindössze egy-két pillanatra. Szép óvatosan elengedtük őt. Így van ez nagyban is. Ennek az elengedésnek első mozzanata a szülés, amikor kilép a gyermek az anya testének öleléséből, aztán jön a szoptatás elhagyása, aztán elkezdi intézménybe járni (ki bölcsiben, ki oviban kezdi), aztán iskolás lesz ... aztán új család elindítója lesz.

Mi kell ahhoz, hogy a gyermek megtehesse az önálló élet felé az újabb lépést, hogy iskolás lehessen?

Iskolaérettség/iskolakészültség **összetett** fogalom, amelynek csak egyik eleme az, amire azt szoktuk mondani, hogy olyan okos a gyermek. Nézzük, mi minden tartozik ide!

Biológiai érettség:

Optimális testi fejlettség (alakváltás, fogváltás), egészségi állapot, erőnlét. Az idegrendszer megfelelő érettsége (nagy és finommozgás, szem-kéz koordináció, figyelemkoncentráció, ne legyen fáradékony).

Ehhez az éréshez szükség van megfelelő pihenésre, alvásra, kiegyensúlyozott életritmusra, megfelelő táplálkozásra/folyadékfogyasztásra. A kiegyensúlyozott

életritmusról azt hiszem, sokan nem tudják, hogy milyen alapvető fontosságú. Senki ne gondolja, hogy akkor jó a gyermekéhez, ha akkorra halasztja a reggeli fölkelés ritmusának kialakítását, amikor majd megkezdí az iskolát, és már ott vagyunk az élethelyzet változásának szorongásos állapotában. Ennek valójában születéstől jelen kéne lennie!

Pszichés alkalmasság:

Értelmi fejlettség: gondolkodás (lényeglátás, következtetés, ok-okozati összefüggés, a következmény előre látása, mennyiségfogalom, emlékezet: rövid és hosszú távú).

Beszédképesség: tiszta hangképzés, megfelelő szókincs, kifejezőképesség, beszédértés, a beszéd átvitele cselekvésbe. *A beszédet komolyan kell venni, nem lehet csak a levegőbe mondani, el kell várni, hogy figyeljen, reagáljon, szóbeli instrukciót kövessen a gyermek!* Ne hagyjuk, hogy a százszor elmondott szavunknak ne legyen jelentősége! Ez nem csak az engedelmisség miatt fontos, hanem azért is, hogy egy gyermek képes legyen a beszédre figyelni, azt magára vonatkoztatni. *Beszédhanghallás, szerialitás – életritmus: A szerialitás sorrendiséget jelent. Azt a képességet, hogy valaki észlelni tudja a dolgok egymásutániségát. Ez az olvasásnál, írásnál a betűk, hangok sorrendjének észlelése miatt fontos. Itt is fontos az életritmus (diszlexiakutatások kapcsán olvashatunk arról, hogy lehet összefüggés a diszlexia és a mai kiegyensúlyozatlan életritmus között), a nagyban megélhető sorrendiség.*

Munkaérettség: feladattudat, monotónia-tűrés, a játék és feladat, játék és munka elkülönítésének képessége.

Érzelmi, akarati érettség: képes legyen önmaga irányítására *(akkor is megtegye amit kell, ha nincs folyamatos kontroll alatt)*, mozgásigény akaratlagos leküzdésére, késleltetések elviselésére. **Reziliencia:** megküzdés képessége, tűrőképesség. Nem gondolhatjuk, hogy az iskola megkezdése küzdelmek nélkül is lebonylódhat. Lehet a szorongásokat oldani, a feszültséget csökkenteni, de a váltás az minden életkorban, élethelyzetben igénybe veszi az embert. Urunk nem azt ígérte, hogy gondtalanságot ad nekünk, hanem azt, hogy kegyelmével, jelenlétével alkalmassá tesz a teherviselésre, a nehézségekkel való megküzdésre. Az élet ilyen. A nevelésben is szembe kell néznünk ezzel.

A szorongás helye az életünkben: Nem szabad mesterségesen gerjeszteni, mert magától is van. Nem szabad totálisan elkerülni, hanem meg kell tanulni

megküzdeni vele. Van egészséges szorongás, ami megvéd (bátorság ≠ vakmerőség, „félelemmel és rettegéssel vigyétek végbe...”).

Az érzelmi érettséghez hozzátartozik az iskola iránti érdeklődés, motiváltság, a tanulásvágy megjelenése.

Szociális érettség:

Alkalmazkodás, beilleszkedés képessége. A kisiskolás gyermek egyre inkább képes önállóan élni a kortárskapcsolataiban. A leválás egészséges folyamatában mindez derűsen megy végbe. *A szülőnek nagy felelőssége van az elengedésben.* A gyermek biztonságát még mindig a felnőttek, elsősorban a szülők jelentik, de bölcsen hagyni kell, hogy amit korának megfelelően elvárhatunk tőle, azt ő tegye meg felelősséggel.

Szabálytudat. Ezt bizonyára nem kell magyarázni. Az a képesség, hogy szabályokat el tudok fogadni, azok között eligazodom, és alkalmazom őket. A közösség igénye, kapcsolatteremtő készség, fogadókészség: *az óvodába lépő gyermeknél még életkori jellemzőként létező egocentrikus világkép (ami nem azonos az önzéssel) meghaladása* szükséges. Ez is képességeket jelent: értelmezni mások állapotát, mások szempontjait is figyelembe venni, arra mások számára is értelmezhető módon reagálni. Felnőtt irányításának elfogadása (*engedelmesség, tiszteletadás*). Önkiszolgálás, önállóság, önmagáért viselt felelősség, önfegyelem.

Fontos, hogy elemi ismeretei legyenek önmagáról (és környezetéről): neve, lakcíme, szülei neve, foglalkozása, saját kora, születési ideje, a viselkedés szabályai.

Az óvodai élet gyakorlatában mit tehetünk ezért?

A gyermek belső érése, a családi nevelés és az óvodai nevelés eredménye az iskolára való felkészült állapot. Néhány dolgot sorolok fel az alábbiakban, amire az óvodapedagógusok fel szokták hívni a figyelmet:

- A reggeli érkezés fontossága: Az óvodás gyermeknek a játék az alapvető tevékenysége, mint ahogy az iskolásé a tanulás, a felnőtté a munka. A fentebb felsorolt képességek ebben a tevékenységben fejlődnek leginkább (a játékban való tanulás ≠ játékos tanulás). Szomorú, hogy erre nem jut elég idő, ezt nem veszi elég komolyan manapság szinte senki.
- Mozgás fontossága: A szabad mozgás és a testnevelés egymást kiegészítő tevékenységek nem lehet kiváltani a szabad mozgást edzésekkel, a testnevelést, mozgásfejlesztést rohangálással.

- Balról jobbra irányra oda kell figyelni, hiszen a mi írásmódunk ilyen irányú (testséma, téri tájékozódás, mozgáskoordináció).
- Tájékozottság nem azonos azzal, hogy egy-egy gyermek mindent tud a dínókról vagy a sportautókról - tudnia kell önmagáról, környezetéről (gyakorolni az adatokat, az otthonra adott utánajárni valók megbeszélése – ez még nem „házi feladat”, nem történik semmi, ha nem teszi meg valaki, de fölkészít az ismeretszerzésre).
- Otthon is megbízatások, feladatok, felelősségek, **következmények** (itt nem büntetésre gondolunk, hanem arra, hogy átélhesse a gyermek, hogy ha valamit nem tesz meg, az nincs meg, az kellemetlenséget okoz).
- Finommotorika: rajz, ami élményekből fakad (van idő a sok program között, hogy valamiből rajz szülessen?), fűzés, gyúrás (anyával), vágás ollóhasználat, cipőkötés, késsel, villával való étkezés, helyes evőeszközfogás.
- Önfegyelem, türelem – ne mindent azonnal!
- Memóriafejlesztő játékok, „jegyezd meg!”- megbízatások! (Számok, szövegek: versikék, mondókák, tartalmilag visszaadott mesék, hosszú rövid hangok, hangkereső, szófűző játékok)
- Nyelvtörők, találós kérdések
- Téri tájékozódás: sokat mozogni nagy térben – rohangálás a szabadban, domboldalon, játékok (pl. ugróiskolák)

„Mindennek rendelt ideje van.” A különböző köznevelési szinteken azokat a dolgokat kell megélni, nevelni, biztosítani, aminek az ideje van, s azt a maga idejében komolyan kell venni. Amilyen hiba elhanyagolni azt, aminek az ideje van, ugyanolyan hiba előrerohanni, egy-egy szakaszt kihagyni.

Az óvoda: érzelmi biztonság, személyiség alapjainak lerakása ideje.

Általános iskola: képességbeli alapozás, a lehetőségek kinyitásának az ideje.

Középiskola: irányultságnak megfelelő felkészülés az életre.

Áldja meg Isten azt az időt, amiben éppen élünk, Ő készítsen fel a jövőre, hiszen egyedül Ő látja azt! Mi pedig legyünk hálásak, hogy gyermekeink életében az Ő munkatársai lehetünk, s végezzük ezt a szolgálatot felelősségteljesen!

Zila Péterné